Suomen Kiertovoima ry:n (KIVOn) lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi päästökauppalaiksi

Asia: HE 71/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle päästökauppalaiksi sekä laiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain 2 ja 33 §:n muuttamisesta

KIVO kiittää mahdollisuudesta kommentoida hallituksen esitystä eduskunnalle uudeksi päästökauppalaiksi.

KIVO edustaa kuntien jätelaitoksia, jotka vastaavat jätelaissa kuntien vastuulla säädetyn jätehuollon järjestämisestä. Jäsenlaitoksemme toteuttavat asukkaiden jätehuollon kustannustehokkaasti ja vastuullisesti yhteistyössä yksityisten yritysten ja tuottajayhteisöjen kanssa. Edistämme kiertotaloutta turvallisesti ja terveellisesti. Jätelaitokset toimittavat kierrätyskelvottoman sekalaisen yhdyskuntajätteen suomalaisiin jätteenpolttolaitoksiin hyödynnettäväksi yhdistetystä sähkön ja lämmön tuotannossa.

Jätteenpoltto on toimivan jätehuollon ja kiertotalouden keskeinen elementti

Jätteenpolttolaitoksilla on keskeinen rooli kiertotaloudessa ympäristö- ja terveysturvallisten materiaalikiertojen aikaansaamisessa. Orgaanista ainesta sisältävän jätteen kaatopaikkasijoitus on ollut kielletty vuodesta 2016 lähtien (kuva 1). Jätteenpolton keskeinen tehtävä onkin nykyään jätehuollon ja materiaalien kiertotalouden näkökulmasta käsitellä ja hyödyntää kierrätyskelvoton ja terveysturvallisuuden kannalta ongelmallinen jäte sekä jätteenkäsittelyn sivuvirrat, toisin sanoen rejektit energialähteenä.

Jätteenpolton siirtämisessä päästökauppaan edettävä EU-aikataulussa

Päästökauppadirektiivin muutoksen myötä on käytännössä EU:ssa rakennettu polku, miten jätteenpoltto toimialana tullaan koko EU:n alueella sisällyttämään päästökaupan soveltamisalaan. Ensimmäisenä askeleena on päästöjen tarkkailuvelvollisuus vuoden 2024 alusta. On oletettavaa, että täysimääräinen sisällyttäminen tapahtuu vuonna 2028 kuitenkin siten, että jäsenmailla olisi ns. opt out -mahdollisuus viivästyttää sisällyttämistä vuoden 2030 loppuun saakka.

Kannatamme etenemistä komission määrittämässä aikataulussa jätteenpolton siirtämisessä päästökauppajärjestelmään. Vastustamme sitä, että kansallisella päätöksellä aikaistettaisiin jätteenpolton sisällyttämistä päästökauppaan, ennen yhteistä edellä esitettyä eurooppalaista aikataulua. Kansallinen aikaistaminen heikentäisi suomalaisten toimijoiden kilpailuasemaa markkinoilla ja kasvattaisi perusteetta kuluttajien ja yritysten jäte- ja energiakustannuksia.

Ehdotuksen perusteluissa on kattavasti arvioitu jätteenpolton täysimääräisen sisällyttämisen vaikutuksia. Kattava arviointi on ehdottomasti tarpeen, koska jätteenpolttolaitoksilla on keskeinen rooli jätehuollossa ja kiertotaloudessa ympäristö- ja terveysturvallisten materiaalikiertojen aikaansaamisessa. Kotitalouksien, kuluttajien ja elinkeinoelämän kierrätyskelvottoman sekalaisen yhdyskuntajätteen ja muiden ongelmallisten jätteiden hyödyntäminen jätteenpolttolaitoksissa on keskeinen palanen toimivassa jätehuollossa. Tämän peruspalvelun kustannustasoa ei tule täten perusteettomasti nostaa.

Kansallisten vaikutusten arvioinnille tulisi antaa riittävä painoarvo

Kiertotalouden ja turvallisen jätehuollon kehittäminen edellyttää toimintaympäristön ennakoitavuutta. Ennakoitavuutta edellyttävät esimerkiksi jätteenpolttoon liittyvät hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen sekä teknisten hiilinielujen investoinnit.

Kansallisesti olisi myös mahdollista edetä erityisen harkiten hyödyntämällä päästökauppadirektiivin opt-out –mahdollisuutta. Tämä tarkoittaisi jätteenpolton sisällyttämistä päästökauppaan vasta vuonna 2030. Mielestämme tätä puoltaisi se, ettei EU ETS –järjestelmä ole vielä valmis jätteenpolton sisällyttämiseksi

johtuen esimerkiksi siitä, että päästökauppajärjestelmän jaon fossiiliseen ja biopohjaiseen polttoaineeseen sijasta jätehuollon kannalta merkityksellisempi olisi jako kierrätykseen kelpaavaan ja kelpaamattomaan jätteeseen. Lisäksi Suomessa jätteiden energiahyödyntämisellä jätteenpolttolaitoksissa on merkittävä rooli (kauko)lämmön ja sähkön yhdistetyssä tuotannossa.

Päästökauppa ei ole keskeinen ohjauskeino edistettäessä yhdyskuntajätteen ja muiden kierrätystä tai vähennettäessä syntyvän jätteen määrää sen kohdentuessa jätehuollon arvoketjun loppupäähän.

Lisätietoja lausunnosta antaa tarvittaessa:
Timo Hämäläinen
Johtava asiantuntija
Suomen Kiertovoima ry – KIVO
puhelin 050 442 2371, timo.hamalainen@kivo.fi, www.kivo.fi

Kuva 1: Yhdyskuntajätteen kaatopaikkaus on ollut ”katoavaa kansanperinnettä” jo yli kymmenen vuoden ajan – Kierrätyskelvoton ja ongelmallinen jäte hyödynnetään jätteenpolttolaitoksissa

